

Recentna devastacija baroknog sakralnog inventara na području Hrvatskog zagorja

---

Baričević, Doris; Kraševac, Irena

Source / Izvornik: **Zbornik I. kongresa hrvatskih povjesničara umjetnosti, 2004, 413 - 420**

Conference paper / Rad u zborniku

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:254:416527>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-25**

Repository / Repozitorij:

[PODEST - Institute of Art History Repository](#)

Recentna devastacija baroknog sakralnog inventara na području Hrvatskog zagorja

Na temelju komparacije fotografija iz arhiva dr. Doris Baričević koje je snimila prilikom obilaska terena i istraživačkog rada tijekom 60-ih i 70-ih god. 20. st. na području Hrvatskog zagorja i zatečenog stanja na istom području, snimljenog prilikom istraživanja vezanog uz izradu Umjetničke topografije Krapinsko-zagorske županije kojom se bavio Institut za povijest umjetnosti proteklih godina, vidljivo je da je veliki dio sakralnog inventara tijekom posljednja dva-tri desetljeća propao ili je u potpunosti devastiran.

Baština je breme koje neki narodi i zemlje teško nose. Nije nova konstatacija da svaka generacija nasljeđuje manje od prethodne, jer je baština podložna zubu vremena i prirodnom procesu propadanja. Uzmemo li u obzir činjenicu da između nasljeđivanja stoje ratovi i druge katastrofe, i »propadanje u bezumlju« može postati razumljivo. Ali teško prihvaćamo činjenicu da nam umjetnine propadaju doslovno pred očima, i to za vrijeme našeg životnog, odnosno profesionalnog vijeka, i još k tome u razdoblju koje jest ili bi trebalo biti potpuno osviješteno u vezi sa značenjem baštine.

Barok u sjevernoj Hrvatskoj ponajprije vezujemo uz područje Hrvatskog zagorja te je znalcima potpuno razumljiva sintagma *barokno Zagorje*. To je zbog toga jer je taj kraj bogat naslijeđem 17., 18., pa sve do sredine 19. st., do kada sežu stilski utjecaji baroka na profanim i sakralnim primjerima. Vrhunac baroknog sakralnog izričaja svakako predstavljaju cjeloviti ansambli crkava u Belcu i Trškom Vrhu, koji čine sam vrh piramide, dok je njeno podnožje jako široko i raznovrsno — od skromnih oltara do oltarnih kompozicija velikih dimenzija, od prosječne rustificirane kvalitete do prvoklasnih umjetničkih vrijednosti. Samo na području Krapinsko-zagorske županije evidentirano je preko stotinu crkava i kapela, od kojih je većina svoj izgled i unutrašnje opremanje zadobila tijekom 17. i 18. st., te je barok najprisutniji upravo na primjerima crkvenog inventara. Koliko ga je tek svojedobno bilo, ponajbolje svjedoče izvori — kanonske vizitacije, a o stanju iz prve polovine 20. st. govore istraživanja i fotografski zapisi Gjüre Szaba i Artura Schneidera, koji među prvima sustavnije provode neki oblik inventarizacije naše umjetničke baštine. Konzervatorica dr. Anđela Horvat svojedobno je temeljito istražila barok sjeverne Hrvatske i objavila niz radova upravo s područja Zagorja. Velik korak učinila je 60-ih i 70-ih god. dr. Doris Baričević i upravo su

njen terenski i znanstveni rad i fotografska dokumentacija iz tog vremena povod ovom izlaganju. Komparacija istraživanja i fotografiranja D. Baričević sa zatečenim stanjem na terenu tijekom protekle dvije godine pokazala su, nažalost, drastične razlike; brojne su crkve potpuno ispražnjene, a na mjestima nekad reprezentativnih baroknih oltara zatekli smo samo bezvrijedne radove recentne produkcije. U posljednjih se tridesetak godina barokni inventar po zagorskim crkvama znatno prorijedio, i to najčešće krađama, nemarom i neprofesionalnim restauriranjem kojim su brojne skulpture svedene na vlastite karikature i upropaštene do neprepoznatljivosti. Na više od pedeset primjera, dakle polovini cjelokupnog broja sakralnih objekata, utvrđene su radikalne promjene koje se uglavnom odnose na gubitak baroknih ansambala ili pojedinačnih vrijednih kipova. Bojimo se da je time barokna stranica naše povijesti umjetnosti, a koja nas svrstava u red srednjoeuropske kulturne baštine, ostala zauvijek izbrisana. Prepuštanje nemaru i propadanju ili uništavanju potire našu vrlo bogatu baštinu, koju naredne generacije povjesničara umjetnosti više neće moći dokučiti u njezinom punom sjaju.

Važno je istaknuti da se radi o primjerima barokne skulpture koje je D. Baričević u nekoliko navrata publicirala, a ne o dosad neistraženim i potpuno nepoznatim umjetninama. Ističemo to tim više što je Zagorje, nadomak Zagrebu, bilo pošteđeno i ratnih razaranja, pa je nelagoda tim veća kad se sagleda i ta nemilosrdna činjenica.

Primjeri:

1. Bregi Kostelski — Kapela sv. Stjepana Kralja

Malo je primjera drvene skulpture ranog 17. st. odoljelo zubu vremena do naših dana. U zabačenoj Kapeli sv. Stjepana Kralja u Bregima Kostelskim stajao je donedavno glavni oltar koji je svojom konstrukcijom tipičan za pokrajinske radionice ranijeg 17. st., o čemu je svjedočila natpisna pločica na predeli koja navodi godinu nastanka 1641. Ako je pokrajinski majstor prve polovine 17. st. opremio ovu kapelu svojedobno stilski cjelovitim i zanimljivim ansamblom, unutar kojega se ističu kipovi svetih kraljeva Stjepana i Ladislava, Marije na polumjesecu i sv. Ivana Evanđelista, neki je

novi »pokrajinski majstor« najnovijom obnovom potpuno devastirao oltar i on je izgubio svoje stilske značajke. Isto tako, dva pobočna oltara u lađi koji se spominju 1771. g. i imaju naznake kasnog baroka¹ odnedavno više ne postoje. Kipovi su proizvoljno porazmješteni, bez poštivanja baroknog i ikonografskog izvornika (sl. 1, 2).

2. Klupci — Kapela Majke Božje

Oltar postavljen početkom 18. st. bio je lijepo komponiran retabl ukrašen akantusovim lišćem, prilagođen dimenzijama svetišta.² Naše se vrijeme teško poigralo ovim baroknim oltarom pustivši da najprije propadnu raskošna akantusova krila, koja se danas ponovo nakalemljuju na retabl u izvedbi nekog pokrajinskog stolara (sl. 3, 4).

3. Gotalovec — Kapela sv. Petra

Da nisu u pitanju samo kapele u kojima prevladavaju rado-vi anonimnih pokrajinskih majstora, svjedoči primjer naj-sjajnijeg imena drvene barokne skulpture na području sje-verne Hrvatske, zagrebačkog kipara Ivana Komersteinera iz posljednje četvrtine 17. st. u Kapeli sv. Petra u Gotalovcu kraj Zajezde.³ Oltari su u Gotalovec dospjeli iz zagrebačke Katedrale u kojoj su neki od oltara 17. st. bili zamijenjeni novim mramornim retablama. Stilske značajke skulpture i bogata ornamentika sitnolisnatog akantusa koja pokriva sve plohe retabla svjedoče da su nam u Gotalovcu ostali sačuva-ni dragocjeni fragmenti nekadašnjih oltara zagrebačke Kate-drale kipara Ivana Komersteinera. Oltari su još od izložbe *Sveti trag*, 1994. god., na restauriranju, a nakon obnove se postavlja pitanje nije li ih uputnije čuvati u nekom primjere-nijem muzejskom prostoru, nego ih ponovo vratiti u otužnu, vlažnu, zabačenu kapelu (sl. 5, 6).

4. Kraljevec na Sutli — Kapela sv. Josipa, Kapelski Vrh i Župna crkva sv. Trojstva

Inventar koji je donedavno bio sastavni dio Kapele sv. Josi-pa i kao takav je objavljen u literaturi⁴, proizvoljno je pre-mješten u Župnu crkvu. Kasnoklasicistički oltari rassetog Krista s drvenim korpusom iz 1802. god. i oltar sv. Antuna Padovanskog dodatno su »ukrašeni u duhu današnjeg vre-mena« (sl. 7, 8).

5. Komor Začretski — Kapela sv. Vida

Nedavna neprofesionalna obnova ostavila je velikog traga u kapeli čiji inventar čine glavni oltar iz 1718. god. s izuzetno vrijednim kipovima sv. Barbare i sv. Lucije, a još prije dva-desetak godina u bočnoj su kapeli stajali kipovi Žalosne Ma-rije i sv. Ivana Evanđelista te dva manja kipa Evanđelista Mateja s anđelom i Ivana s orlom, kvalitetniji radovi kasni-jeg 17. st.⁵ Kipove početkom 21. st. više nismo zatekli (sl. 9, 10).

6. Lobor — Kapela sv. Antuna

Oltar iz 1770. god. do danas je sačuvan u cijelosti,⁶ ali na temelju recentnog »restauratorskog« zahvata teško da ćemo pod jednoličnim gustim premazima ružičaste boje prepozna-ti razigrane barokne anđele živih gesta (sl. 11, 12).

7. Vrhi Pregradski — Kapela sv. Lenarta

Ova je kapela također primjer neprofesionalnog restaurator-skog zahvata koji je upropastio glavni oltar iz 1760. god. s kipom patrona crkve, radom boljeg majstora iz 17. st., koji D. Baričević datira u 1677. god. Kipovi sv. Ane i sv. Agne-ze, sada smješteni nad lukovima ophoda, kvalitetna su ostvarenja bliska načinu mariborskog kipara Josipa Holzinger-a.⁷ Ovaj konglomerat raznih vremenskih i stilskih epoha činio je usklađenu cjelinu, koja je najnovijom nestručnom obnovom nažalost narušena, naročito u svom kolorističkom skladu (sl. 13, 14).

8. Konjščina — Župna crkva sv. Dominika

Značajan dio svojih istraživanja D. Baričević je posvetila baroknim propovjedaonicama, koje također nisu pošteđene nemilih zahvata, pogotovo otkada je prestala njihova litur-gijska funkcija. Jedna od rijetkih prodikalnica koja nije mak-nuta sa svog izvornog mjesta nalazi se u župnoj crkvi u Konjščini. Crkva je 1987. god. pokradena, što je naročito pogodilo jednu od najljepših propovjedaonica u Hrvatskom zagorju, bogato ukrašenu figurama i ornamentima, postav-ljenu 1758. god., a s koje su nestali vrijedni kipovi evanđe-lista, po svojoj prilici djela zagrebačkog kipara Josipa Stallma-yera⁸ (sl. 15, 16).

9. Mače — Župna crkva Bezgrešnog Začeca Bl. Dj. Marije

U župnoj crkvi u zagorskom mjestu Mače još je donedavno stajala zanimljiva propovjedaonica, koja se spominje 1786. god.⁹ Demontirana je posljednjih godina, a konzervatori su dijelove propovjedaonice našli u raspadnom stanju, odbaće-ne u nekadašnjem propalom župnom dvoru (sl. 17, 18).

10. Tuhelj — Župna crkva Uznesenja Bl. Dj. Marije

Bogati barokni ansambl tuheljske župne crkve sasvim je iz-mijenjen u odnosu na stanje koje opisuje Doris Baričević.¹⁰ Oltari su uništeni, rijetke sačuvane figure razmještene su u prostoru, a raskošna barokna propovjedaonica, zanimljiva po svojoj dekoraciji, koja umjesto ornamentike primjenjuje isključivo cvjetne i lisnate motive, postavljena 1742. god., a koja je opstala i do našeg vremena, u obnovi je crkve u pot-punosti demontirana (sl. 19, 20).

11. Zajezda — Župna crkva Uznesenja Bl. Dj. Marije

Slična je sudbina zatekla propovjedaonicu iz sredine 18. st. u Zajezdi¹¹, koja je demontirana i uništena, a kipovi evanđe-lista proizvoljno su porazmješteni po bočnom oltaru sv. Jo-

sipa, radu varaždinskih majstora, s kojeg je nestao grb Erdödyjevih, a na kojem također vidimo pokušaje neprimjerenog »restauratorskog« zahvata (sl. 21, 22).

12. Klanjec (Florijanovec) — Kapela sv. Florijana

U neposrednoj blizini franjevačkog kompleksa u Klanjcu dotrajala je Kapela sv. Florijana iz 1742. god.¹² Ušavši u nju postavilo se pitanje treba li doista čekati s obnavljanjem dok posve ne propadne... Neki su izvorni kipovi sklonjeni u muzejsku zbirku u Klanjcu (sl. 23, 24).

13. Gornji Kraljevec — Kapela sv. Benedikta

Na svom glavnom oltaru iz vremena oko 1650-e, ova je kapela posjedovala jedan od rijetkih primjera oltara 17. st. u sjevernoj Hrvatskoj gdje je sav ikonografski program izražen slikama, a ne kipovima. Zatekli smo ga posve uništenog (sl. 25, 26).

14. Letovčan Novodvorski — Kapela sv. Filipa i Jakova

Da je starije oltare jednostavnije ukloniti i crkvu »modernizirati« svjedoči primjer kapele u Letovčanu Novodvorskom, iz koje je izbačen glavni oltar koji je sačuvao fragmente oltara iz 1748. god.¹³ (predelu i kupolasti baldahin na atici, fragmente ornamentike i dva malena anđela lučonoše). (sl. 27, 28)

15. Petrova Gora kraj Lobora — Kapela sv. Petra

Pušten da propadne, a potom izbačen iz crkve, jedan je od najzanimljivijih i rijetkih oltara posvećen sv. Apostolima. Bio je to primjer oltara koji je u cijelosti naslikan na drvenoj podlozi, tipično pavlinske ikonografije i stilskih karakteristika koje D. Baričević pripisuje krugu pavlinskog slikara Ivana Rangera i otvara mogućnost da bi restauracija otkrila da se čak radi o vlastoručnom Rangerovu djelu. Oltar nam je danas poznat samo iz literature.¹⁴ (sl. 29).

16. Pušća Donja — Kapela Majke Božje Vinske

U Pušći nedaleko Zagreba postoji jedinstven oltar u korpusu baroknog kiparstva sjeverozapadne Hrvatske — oltar atektonskog tipa, kod kojeg je ploha slobodnog oblika ukrašena raznolikim dekorom, ponajviše lišćem, viticama i cvjetovima. Ovo, kod nas osebujno djelo, nastalo je, sudeći po kronogramu, god. 1722.¹⁵ Taj oltar, nekad čipkasto prozračan, sada djeluje kao da je presvučen fluorescentnom plastičnom masom, a sedlasti završetak koji podsjeća na vikinške rogove rezultat je neprimjerenog obnoviteljskog zahvata našeg doba.

Zabrinjava nas kojim li ćemo primjerima ilustrirati buduće radove, preglede barokne umjetnosti, i hoćemo li s njima uopće moći nastupiti pred stručnom javnosti (sl. 30, 31)?!

Ovim primjerima želimo zorno prikazati stanje naše baštine na terenu i ukazati na četiri tipične vrste uništavanja: prepuštenost zubu vremena, krađi i nestajanju, proizvoljnom premještanju i nestručnom obnavljanju. Problemi su veliki i leže u raznim segmentima društva i profesije, ali nemilosrdna činjenica da se sve odigrava ovdje, u našoj blizini i pred našim očima, potiče nas da apeliramo na što veću suradnju između relevantnih institucija, zaštitara, istraživača i muzealaca, jer zajedničkim snagama možemo potaknuti neke pozitivne pomake i aktivno djelovati na terenu. Osim suradnje u svim segmentima struke, kako je riječ o sakralnoj baštini, važno je zadobiti i sluh i suglasnost crkve. Isto tako, treba istaknuti važnost kontinuiranog i sustavnog rada na umjetničkoj topografiji Hrvatske kao svojevrsnoj inventarizaciji terena, te da je u međuvremenu Konzervatorski zavod u Zagrebu počeo prikupljati kompletnu konzervatorsko-restauratorsku dokumentaciju i priprema prijedlog radova na zaštiti i obnovi kulturnih dobara Hrvatskog zagorja, koji će jednim dijelom obuhvatiti i preventivno zaštititi i neke od ranije spomenutih primjera iz ovog izlaganja. Sačuvana umjetnička baština budućnost je Hrvatske, a ne samo njezina prošlost.

Bilješke

1

D. Baričević, Pregled spomenika skulpture i drvorezbarstva 17. i 18. st. u središnjem dijelu Hrvatskog zagorja, u: *Ljetopis JAZU*, knj. 78/1978., str. 580-581., s navodima kanonskih vizitacija; **A. Horvat**, Pregled spomenika kulture općine Pregrada, u: *KAJ*, 2-3/1985., str. 190.; **D. Baričević**, Barokno kiparstvo pregradskog kraja, u: *KAJ*, 2/1998., str. 42.

2

Gj. Szabo, Spomenici kotara Krapina i Zlatar, u: *VJHAD*, XIII/1914., str. 188-189.; **D. Baričević**, Pregled spomenika skulpture i drvorezbarstva 17. i 18. st. u središnjem dijelu Hrvatskog zagorja, u: *Ljetopis JAZU*, knj. 78./1978., str. 585-586., s navodima kanonskih vizitacija; **A. Horvat**, Pregled spomenika kulture područja općine Zabok, u: *KAJ*, 26/1980., str. 45.

3

Gj. Szabo, Spomenici kotara Krapina i Zlatar, u: *VJHAD*, XIII/1914. str. 195-197.; **D. Baričević**, Pregled spomenika skulpture i drvorezbarstva 17. i 18. st. u istočnom dijelu Hrvatskog zagorja, u: *Ljetopis JAZU*, knj. 76/1972. str. 288-290.; **Lj. Gašparović**, O aktivnostima Ivana Komersteinera u Hrvatskoj, u: *Peristil*, 18-19/1975-1976.; **D. Baričević**, Kiparstvo manirizma i baroka, u: *Sveti trag*, katalog izložbe, Zagreb, 1994.; **D. Baričević**, Barokna skulptura na Gradecu, u: *Zagrebački Gradec 1242-1850.*, Zagreb, 1994.

4

A. Horvat, Pregled spomenika kulture s područja općine Klanjec, u: *KAJ*, 3/1979., str. 38 i 57.

5

Gj. Szabo, Spomenici kotara Krapina i Zlatar, u: *VJHAD*, XIII/1914., str. 189-190.; **D. Baričević**, Pregled spomenika skulpture i drvorezbarstva 17. i 18. st. u središnjem dijelu Hrvatskog zagorja, u: *Ljetopis JAZU*, knj. 78/1978., str. 586-588., s navodima kanonskih vizitacija; **A. Horvat**, Pregled spomenika kulture područja općine Zabok, u: *KAJ*, 26/1980., str. 102.

6

Gj. Szabo, Spomenici kotara Krapina i Zlatar, u: *VJHAD*, XIII/1914., str. 167. **D. Baričević**, Pregled spomenika skulpture i drvorezbarstva 17. i 18. st. u istočnom dijelu Hrvatskog zagorja, u: *Ljetopis JAZU*, knj. 76/1972., str. 293., s navodima kanonskih vizitacija.

7

D. Baričević, Pregled spomenika skulpture i drvorezbarstva 17. i 18. st. u središnjem dijelu Hrvatskog zagorja, u: *Ljetopis JAZU*, knj. 78/1978., str. 597-598., s navodima kanonskih vizitacija; **A. Horvat**, Pregled spomenika kulture općine Pregrada, u: *KAJ*, 2-3/1985., str. 200-201.; **D. Baričević**, Barokno kiparstvo pregradskog kraja, u: *KAJ*, 2/1998., str. 52.

8

Gj. Szabo, Spomenici kotara Krapina i Zlatar, u: *VJHAD*, XIII/1914., str. 150.; **D. Baričević**, Pregled spomenika skulpture i drvorezbarstva 17. i 18. st. u istočnom djelu Hrvatskog zagorja, u: *Ljetopis JAZU*, knj. 76/1972., str. 290-291., s navodima kanonskih vizitacija; **D. Baričević**, Barokna skulptura na Gradecu, u: *Zagrebački Gradec 1242-1850.*, Zagreb, 1994.; **V. Noršić**, Povijest zagorskih župa (rukopis u NAZ).

9

Gj. Szabo, Spomenici kotara Krapina i Zlatar, u: *VJHAD*, XIII/1914., str. 172-174.; **D. Baričević**, Pregled spomenika skulpture i drvorezbarstva 17. i 18. st. u istočnom dijelu Hrvatskog zagorja, u: *Ljetopis JAZU*, knj. 76/1972., str. 296.

10

D. Baričević, Pregled spomenika skulpture i drvorezbarstva 17. i 18. st. u najzapadnijem dijelu Hrvatskog zagorja, u: *Ljetopis JAZU*, knj. 73/1969., str. 487-488., s izvorima kanonskih vizitacija; **A. Horvat**, Pregled spomenika kulture s područja općine Klanjec, u: *KAJ*, 2/1979. str. 32-33.; **Gj. Szabo**, Spomenici općina Klanjec i Pregrada, u: *VJHAD*, XII/1912., str. 233-234.

11

Gj. Szabo, Spomenici kotara Krapina i Zlatar, u: *VJHAD*, XIII/1914., str. 191-193.; **D. Baričević**, Pregled spomenika skulpture i drvorezbarstva 17. i 18. st. u istočnom dijelu Hrvatskog zagorja, u: *Ljetopis JAZU*, knj. 76/1972., str. 307-308., s navodima kanonskih vizitacija; **V. Noršić**, Župa Zajezda (rukopis u NAZ)

12

D. Baričević, Pregled spomenika drvorezbarstva i skulpture 17. i 18. st. u najzapadnijem dijelu Hrvatskog zagorja, u: *Ljetopis JAZU*, knj. 73/1969., str. 481-482., s navodima kanonskih vizitacija; **P. Cvekan**, Franjevački samostan u Klanjcu, Klanjec, 1983., str. 119.

13

P. Cvekan, Franjevački samostan u Klanjcu, Klanjec, 1983., str. 117-118.

14

D. Baričević, Pregled spomenika skulpture i drvorezbarstva 17. i 18. st. u središnjem dijelu Hrvatskog zagorja, u: *Ljetopis JAZU*, 78/1978., str. 301., s navodima kanonskih vizitacija.

15

A. Horvat, Barok u kontinentalnoj Hrvatskoj, u: *A. Horvat, R. Matejčić, K. Prijatelj: Barok u Hrvatskoj*, Zagreb, 1982., str. 216.

Summary

Doris Baričević, Irena Kraševac

The Problem of Recent Devastation of Baroque Sacral Inventory in the Region of Hrvatsko Zagorje

The region of Krapinsko-Zagorska County has more than hundred churches and chapels, the majority of which was constructed and furnished during the 17th and 18th centuries. We can say that, in the region of Zagorje, the stylistic period of Baroque is most present precisely in the examples of church inventory. The Baroque of Zagorje was first evaluated by Gjuro Szabo, expert for monument conservation active during the first decades of the 20th century, and investigated in greater detail by Anđela Horvat, who published a series of texts in this field. With her research, Doris Baričević has raised this part of Croatian cultural heritage to the highest art-historical level. She compared it with that of the neighbouring countries, identifying a considerable number of masters of Croatian and international provenance, who were active in that period, and attributing great importance to the Baroque of Zagorje. Unfortunately, research and fieldwork of Doris Baričević, performed in the 60s and 70s, the photographic documentation from the same period, and comparative analysis with the situation during the investigation, which was linked to the project entitled *Art Topographies of Krapinsko-Zagorska County*, performed recently by Institute for Art History, have shown considerable discrepancies. Many churches were completely emptied and, instead of once lavish altars, we have found only worthless artefacts of recent production. During the past thirty years, the Baroque inventory has considerably diminished as a consequence of thefts, decay, or unprofessional restoration, which damaged a great number of sculptures beyond recognition. We have observed that more than 50 cases, that is, more than a half of all sacral objects, have suffered radical transformations, which mostly consist in the loss of Baroque ensembles or individual valuable sculptures. Thus, the Baroque page of our history, which could place us in the context of Central European cultural history, has been wiped out forever. The aim of this article is to draw the attention of specialised public to this irreparable damage and to prevent further devastation.

1. Bregi Kostelski, Kapela sv. Stjepana Kralja, glavni oltar (foto: D. Baričević, 1966.).

2. Bregi Kostelski, Kapela sv. Stjepana Kralja, glavni oltar (foto: IPU, 2000.).

3. Klupci, Kapela Bl. Dj. Marije, glavni oltar (foto: D. Baričević, 1962.).

4. Klupci, Kapela Bl. Dj. Marije, glavni oltar (foto: IPU, 2000.).

5. Gotalovec, Kapela sv. Petra, oltar sv. Roka (foto: D. Baričević, 1974.).

6. Gotalovec, Kapela sv. Petra, interijer (foto: IPU, 2000.).

7. Kapelski Vrh, Kapela sv. Josipa, oltar sv. Križa (foto: D. Baričević, 1979.).

8. Kraljevec na Sutli, Župna crkva Presvetog Trojstva, oltar sv. Križa (foto: IPU, 2000.).

9. Komor Začretski, Kapela sv. Vida, oltar sv. Izidora (foto: D. Baričević, 1973.)

10. Komor Začretski, Kapela sv. Vida, oltar sv. Izidora (foto: IPU, 2001.).

11. Lobar, Kapela sv. Antuna, glavni oltar (foto: D. Baričević, 1967.)

12. Lobar, Kapela sv. Antuna, glavni oltar (foto: IPU, 2001.).

13. Vrhi Pregradski, Kapela sv. Lenarta, glavni oltar (foto: D. Baričević, 1967.)

14. Vrhi Pregradski, Kapela sv. Lenarta, glavni oltar (foto: IPU, 2000.).

17. Mače, Župna crkva Bezgrešnog Začeca Bl. Dj. Marije, propovjedaonica (foto: D. Baričević, 1965.).

18. Mače, Župna crkva Bezgrešnog Začeca Bl. Dj. Marije, interijer bez propovjedaonice (foto: IPU, 2000.).

15. Konjščina, Župna crkva sv. Dominika, propovjedaonica (foto: D. Baričević, 1967.).
16. Konjščina, Župna crkva sv. Dominika, propovjedaonica (foto: IPU, 2000.).

21. Zajeza, Župna crkva Uznesenja Bl. Dj. Marije, propovjedaonica (foto: D. Baričević, 1966.).

22. Zajeza, Župna crkva Uznesenja Bl. Dj. Marije, evanđelisti s nekadašnje propovjedaonice porazmješteni po bočnom oltaru (foto: IPU, 2000.).

23. Klanjec, Kapela sv. Florijana, glavni oltar (foto: D. Baričević, 1966.).

24. Klanjec, Kapela sv. Florijana, glavni oltar (foto: IPU, 2000.).

30. Pušća Donja, Kapela Majke Božje Vinske, glavni oltar (foto: D. Baričević, 1967.).

31. Pušća Donja, Kapela Majke Božje Vinske, glavni oltar (foto: IPU, 2000.).

20. Tuhelj, Župna crkva Uznesenja Bl. Dj. Marije, interijer (foto: IPU, 2001.).

27. Letovčan Novodvorski, Kapela sv. Filipa i Jakova, glavni oltar (foto: D. Baričević, 1966.).

28. Letovčan Novodvorski, Kapela sv. Filipa i Jakova, svetište bez oltara (foto: IPU, 2000.).

19. Tuhelj, Župna crkva Uznesenja Bl. Dj. Marije, propovjedaonica (foto: D. Baričević, 1968.).

29. Lobor, Petrova Gora, Kapela sv. Petra, oltar sv. Apostola (foto: D. Baričević, 1965.).

25. Gornji Kraljevec, Kapela sv. Benedikta, glavni oltar (foto: D. Baričević, 1966.).

26. Gornji Kraljevec, Kapela sv. Benedikta, glavni oltar (foto: IPU, 2000.).